

Posudek bakalářské práce Markéty Bickové

Vliv mluveného jazyka na psaný projev žáků 3.–4. třídy základní školy

Hodnocení podle kritérií ÚČJTK (https://ucjtk.ff.cuni.cz/wp-content/uploads/sites/57/2021/06/Posudky_zaverecných_praci-1.pdf, cit. 4. 8. 2023):

1. Koncepce práce

Koncepce práce odpovídá práci bakalářské. V úvodních částech jsou shrnuta relevantní teoretická témata, po nich následuje představení autorčina výzkumu, jeho metodologie a výsledků. Výzkumné otázky jsou vymezeny přiměřeně a v závěru jsou na ně navázány odpovědi. Úvodní téma útvarového rozvrstvení češtiny a spisovnosti a nespisovnosti je na stručné zpracování v rámci bakalářské práce náročné, autorka se s ním však snažila vypořádat statečně. I když v práci zůstaly nepřesnosti, výsledek pokládám pro daný účel za přijatelný. Teoretická část mohla obsahovat ještě stručné pojednání o jazyce a komunikaci dívek a chlapců, neboť k této oblasti směřuje i jedna z výzkumných otázek. Některé části mohly být lépe uspořádány nebo propojeny (např. na úvodních stránkách se hovoří o jazyku a řeči, ale F. de Saussure je zmíněn až na s. 21 a s úvodní částí není propojen). Použité termíny jsou definovány přiměřeně. Bylo by dobré ještě definovat termín *mluva* (např. s. 12). Občas došlo k záměně některých termínů, např. místo *konjunktiv* asi mělo na řadě míst být *kondicionál* a na s. 49 jde parně o kategorie *mluvnické*, nikoli *mluvené*. Ve výkladech o modalitách jazyka by bylo dobré brát v úvahu skutečnost, že vedle jazyků mluvených existují i jazyky znakové. (B)

2. Metodologie a zpracování dat

Kladně oceňuji úsilí, které autorka věnovala promýšlení výzkumu a výběru aktivit pro děti. Jako vedoucí práce vím, že se touto částí zabývala opravdu pečlivě a s ohledem na možnosti a zájem zkoumaných dětí. Oceňuji také skutečnost, že se autorce podařilo výzkum realizovat i přes komplikace dané pandemickými opatřeními. V průběhu výzkumu autorka pružně zareagovala na okolnosti omezeného času a limitovaných schopností dětí tím, že popis obrázku změnila z písemného na ústní. Toto rozhodnutí pokládám vzhledem k situaci za vhodné, i když tím došlo k narušení koncepce výzkumu a výsledky tak spíše než k původnímu cíli (zkoumání vlivu mluvené podoby jazyka na psanou) vedou ke srovnání mluvených projevů dětí v rámci různých žánrů či různé míry formálnosti. Podobné okolnosti by obvykle byly zohledněny po provedení pilotáže, chápu však, že v době covidové a postcovidové situace byla případná realizace pilotáže složitá, a proto od ní autorka upustila (autorka mohla této okolnosti věnovat v práci jistý prostor).

Autorce se podařilo provést výzkum sestávající z několika různých aktivit u deseti dětí, což je na bakalářskou práci dostačující vzorek. Podařilo se jí také realizovat výzkum tak, že s ní děti dobře spolupracovaly. Pro zpracování pořízených nahrávek pak zvolila vhodný způsob přepisu, přiložené přepisy komunikace s dětmi také ukazují, že daný systém dobře zvládla.

Analýza sledovaných jevů je provedena pečlivě a pokládám ji za zajímavou. Autorka se rozhodla sledovat počet výskytů relativně velkého množství jevů, což poskytuje dosti plastický obraz o jejich výskytu v různých typech projevů sledovaných dětí. Na různých místech textu se objevují i některé další zajímavé postřehy, např. o vlivu školního prostředí, zohlednění možného primingu aj. U některých jevů by bylo možné uvažovat i o jiném hodnocení, v celku však pokládám představenou analýzu za vhodnou. Hodnocení některých dílčích jevů mohla autorka podpořit zdroji typu normativní slovníky, mluvnice či *Internetová jazyková příručka*. V případě zvuků typu *ehm* vyjadřujících souhlas bych doporučila jiný termín než zvuky hesitační. U vymezování adjektivních koncovek –ý na s. 37 měly být uvedeny ještě další gramatické kategorie (např. rod a číslo), aby bylo možné odlišit koncovky spisovné od nespisovných.

V řadě případů mohly být výsledky přesvědčivější, pokud by byly vztaženy k jistému pozadí – např. pokud sledujeme počet jistých nespisovných adjektivních koncovek, bylo by zajímavé vědět, kolik dalších adjektivních koncovek se v projevu dítěte objevilo (tj. zda např. dítě ve zkoumaných projevech užívá pouze sledovanou koncovku, nebo ji třeba v nějakém poměru střídá s koncovkou jinou, např. spisovnou). V některých kapitolách také mohla autorka popsat informace v tabulkách explicitněji slovně, aby čtenář měl jasnou představu o výsledcích, které mu autorka chce představit, a nemusel si je interpretovat sám. V závěrečném srovnání výsledků u výzkumných otázek 3 a 4 (kap. 5.3 a 5.4) by bývalo dobré zohlednit délku srovnávaných projevů (např. dle počtu vyprodukovaných slov), aby bylo zřejmé, zda vyšší množství nějakého jevu nebylo způsobeno jen tím, že některý projev byl delší než jiný. Bylo by také dobré dbát na jednotnou interpretaci výsledků (např. na s. 58 je uvedeno, že mluvený projev ovlivňuje písemný *do značné míry* a na s. 59, že *má částečný vliv*). Autorka mohla v závěru věnovat prostor také celkové charakteristice projevu dětí – např. shrnutí toho, které nespisovné (a zvláště které nářeční) jevy se v jejich projevech objevily, v jaké míře a v jakých kontextech. (B)

3. Práce s odbornou literaturou

Práce s odbornou literaturou odpovídá požadavkům. Je zřejmé, že pro úvodní teoretické části o útvarovém rozvrstvení jazyka autorka z velkého množství možných zdrojů volila spíše zdroje základní, pro stručné zpracování daných témat v bakalářské práci to však pokládám za přiměřenou volbu. V práci je řada míst, kde je odkaz na zdroj uveden na konci odstavce, a proto není vždy zřejmé, kde přebíraná část začíná. Ne vždy je odkazování na zdroje dostatečně přesné (např. pozn. 43 na s. 21 odkazuje na s. 56 v publikaci Čmejrková a kol. 2011, na příslušné stránce publikace však dané informace nejsou; na s. 20 je zmíněn jako hlavní zdroj pouze Bělič, v poznámkách je však uváděn také Voráč). Některé parafráze (zejm. kap. 2, částečně i v kap. 4) jsou formulačně bližší citacím. (B)

4. Formální úroveň práce

Práce má odpovídající formální úroveň. V textu se vyskytují nepříliš časté nedostatky pravopisné a redakční a o něco častější nedostatky stylistické (např. opakování podobných slov blízko za sebou, např. *objevuje se*, např. s. 53) a formulační. Velmi kladně hodnotím rozsáhlé přílohy obsahující přepisy komunikace se všemi zkoumanými dětmi. (A)

5. Celkové hodnocení

Bakalářská práce Markéty Bickové splňuje kritéria kladená na tento typ kvalifikačních prací, **doporučuji** ji k obhajobě. Navrhuji hodnocení *velmi dobře*.

Praha 5. 8. 2023

doc. PhDr. Lucie Saicová Římalová, Ph.D.

vedoucí bakalářské práce